

УДК 792.82.02.035/.036(477)»195»:7.072.3»19/20»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-1-25>

Андрій ЄРЬОМЕНКО,
orcid.org/0000-0002-4349-4288
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна) yeremenko.acco@gmail.com

Руслан ВІСЛОВ,
orcid.org/0009-0002-0573-7805
аспірант кафедри музикознавства та культурології
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна) ruslan.vislov@gmail.com

Андрій ДУШНИЙ,
orcid.org/0000-0002-5010-9691
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) assotobile@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ШУМОВИХ ТА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У МУЗИЦІ КОМПОЗИТОРІВ КИТАЮ

Публікація присвячена аналізу використання ударних і шумових інструментів у творчості сучасних китайських композиторів. У дослідженні розглянуто як митці інтегрують традиційні музичні елементи в сучасне мистецтво, зокрема в симфонічні твори, що дозволяє їм зберігати та популяризувати національні музичні традиції.

Особливу увагу приділено творчості композитора Тан Цзяньпіна, зокрема його симфонічному концерту «Священний вогонь 2008». Аналіз показує, що автор широко використовує ударні інструменти, що є характерним для китайської музики, поєднуючи їх із європейськими оркестровими традиціями. Значне розширення групи ударних інструментів у його композиціях пов'язане з їхніми тембровими можливостями та символічною роллю, що відображає філософські концепції, зокрема теорію п'яти стихій у китайській культурі.

Досліджено також «Water Concerto» Тан Дуна, у якому використання води як музичного інструмента виступає засобом відображення природної гармонії та східної філософії. Композитор експериментує з природними звуками, трансформуючи їх у музичну тканину, що робить твір унікальним у контексті сучасного академічного мистецтва.

Автор показує, що збереження традиційної китайської музичної спадщини у поєднанні з новаторськими підходами сприяє розширенню тембрових і композиційних можливостей сучасної музики. Ударні музичні інструменти є не лише засобом збагачення звукової палітри, а й ключовим елементом символічного змісту творів. Отримані результати свідчать про те, що використання ударних і шумових музичних інструментів у сучасній китайській музиці є не лише даниною традиціям, а й засобом творчого експерименту. Тан Цзяньпін і Тан Дун, представляючи різні підходи до роботи з ударними інструментами, демонструють, як традиційні інструменти можуть бути інтегровані у симфонічні жанри та авангардні експерименти.

Таким чином, у статті доведено, що ударні та шумові інструменти є не лише елементом традиційної китайської музики, а й важливим засобом виразності в сучасних академічних творах. Це відкриває перспективи подальших досліджень, пов'язаних із їхньою роллю у різних музичних жанрах та стилях, а також впливом східної філософії на композиторські практики XXI століття.

Ключові слова: ударні, шумові, музичні інструменти, композитори Китаю, концерт, творчість.

Andrii YEROMENKO,

orcid.org/0000-0002-4349-4288

Candidate of Art, Associate Professor;

Head of the Department of Musical Art

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenka

(Sumy, Ukraine) yeremenko.acco@gmail.com

Ruslan VISLOV,

orcid.org/0009-0002-0573-7805

Postgraduate student at the Department of Musicology and Culturology

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenka

(Sumy, Ukraine) ruslan.vislov@gmail.com

Andriy DUSHNIY,

orcid.org/0000-0002-5010-9691

Ph.D. in Education, Professor;

Head of the Department of Music Theoretical Disciplines and Instrumental Training

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine) accomobile@ukr.net

THE USE OF NOISE AND PERCUSSION INSTRUMENTS IN THE MUSIC OF CHINESE COMPOSERS

The publication analyses the use of percussion and noise instruments in the works of contemporary Chinese composers. The study examines how artists integrate traditional musical elements into contemporary art, in particular into symphonic works, which allows them to preserve and promote national musical traditions.

Particular attention is paid to the work of composer Tang Jianping, in particular his symphony concert Sacred Fire 2008. The analysis shows that the composer makes extensive use of percussion instruments, which is typical for Chinese music, combining them with European orchestral traditions. The significant expansion of the percussion group in his compositions is related to their timbre possibilities and symbolic role, which reflects philosophical concepts, in particular the theory of the five elements in Chinese culture.

Tan Dun's Water Concerto, in which the use of water as a musical instrument is a means of reflecting natural harmony and Eastern philosophy, is also studied. The composer experiments with natural sounds, transforming them into a musical fabric, which makes the work unique in the context of contemporary academic art.

The author shows that preserving the traditional Chinese musical heritage in combination with innovative approaches helps to expand the timbre and compositional possibilities of contemporary music. Percussion instruments are not only a means of enriching the sound palette, but also a key element of the symbolic content of the pieces. The results obtained show that the use of percussion and noise instruments in contemporary Chinese music is not only a tribute to tradition, but also a means of creative experimentation. Tang Jianping and Tang Dong, presenting different approaches to working with percussion instruments, demonstrate how traditional instruments can be integrated into symphonic genres and avant-garde experiments.

Thus, the article proves that percussion and noise instruments are not only an element of traditional Chinese music, but also an important means of expression in contemporary academic works. This opens up the prospects for further research related to their role in various musical genres and styles, as well as the influence of Eastern philosophy on the compositional practices of the twenty-first century.

Key words: *percussion, noise, musical instruments, Chinese composers, concert, creativity.*

Постановка проблеми. У музичному мистецтві Китаю широко використовуються елементи традиційної культури. Особливо дана тенденція стосується національних музичних інструментів, які сучасні композитори повсякчас включають до своїх творів. Відомо, що китайська музика насичена значною кількістю шумових та ударних інструментів, що їх, китайський народ впроваджував у своє повсякденне життя. Китайська нація славиться своїм дбайливим ставленням до власної історичної спадщини. Тому не викликає подиву таке активне використання традиційних ударних інструментів у

музиці композиторів Китаю. Митці вправно впроваджують китайські ударні та шумові музичні інструменти у свої композиції чим продовжують популяризувати національні традиції навіть у сучасному мистецтві, яке практично заповонило розмаїття електронної музики. Даний факт викликає науковий інтерес значної кількості дослідників та виконавців у зв'язку із чим автор звернув на нього увагу.

Аналіз досліджень. Дослідження використання шумових та ударних інструментів у китайській музиці привертає увагу як китайських, так і українських науковців. Зокрема, Пен Бохан у

статті «Від звуку до духовного осяяння: китайська традиція гри на ідіофонах і мембранофонах (педагогічний аспект)» звертався до актуальних проблем музичного мистецтва китайської музичної культури (Ульянова, 2024). Мистецтвознавець Ван Чуньцзе у дисертації «Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до застосування музично-шумових інструментів в освітньому процесі» аналізує методи підготовки вчителів до використання музично-шумових інструментів, включаючи ідіофони та мембранофони (Ульянова, 2024). Авторству Лі Юань-Юань та Шень Сінянь належить монографія «Китайські музичні інструменти», яку автори присвятили значній кількості традиційних та сучасних інструментів Китаю, зокрема і групі ударних та шумових (Lee Yuan-Yuan & Shen Sinyan, 1999). Досить часто композитори також розкривають особливості використання ударних інструментів у своїх творах. Наприклад, автор Тан Цзяньпін надавав характеристику своїй творчості у публікаціях: «Аналізуючи та підсумовуючи (вище) – про мою музичну композицію за останні три роки» (Тан Цзяньпін, 2007) та «Чиста музика, більше культурної відповідальності – Роздуми про створення «Houtou» (Тан Цзяньпін, 2013).

Мета статті – розкрити особливості використання шумових та ударних інструментів у музиці композиторів Китаю.

Виклад основного матеріалу. Сучасні китайські митці досить часто звертаються до впровадження національних ударних та шумових інструментів у власні музичні твори. Вони у різний спосіб обіграють їх тембри, шукаючи нестандартні втілення, що змогли б привернути увагу слухачів своєю оригінальністю та креативністю. Розглядаючи творчість композиторів у даному аспекті, звернемо увагу на симфонічний концерт для ударних та оркестру «Священний вогонь 2008» Тан Цзяньпіна. Він один із найвідоміших і популярних у Китаї композиторів. Однак сходження до вершин професійної майстерності не було для нього безхмарним. Початок творчого шляху музиканта збігся з періодом «культурної революції» (1966–1976). Це був час спаду в галузі професійного китайського музичного мистецтва і жорсткий контроль згубно позначився на його розвитку. У цих важких умовах, коли мистецтво було підпорядковане політичним цілям, музиканти знаходили свою «нішу», щоб продовжувати вдосконалювати професійну майстерність, зокрема в галузі симфонічної музики. У цьому їм допомогли малі оркестрі форми, які супроводжували так звані «зразкові вистави», що набули в Китаї широкого поширення. Нині Тан Цзяньпін є професором та завідувачем кафедри композиції в Пекінській центральній консерваторії і керує роботою аспірантів. Він активно експериментує в пошуках нових жанрів і форм, а також інструментальних тембрів.

У своїх творах композитор звертається як до музичних інструментів європейського походження, так і до традиційних китайських фоноінструментів, домагаючись таким чином незвичайних тембрових поєднань. Особливий інтерес композитор відчуває до групи ударних інструментів, що можна пояснити як його першою спеціальністю, так і зростанням їхньої ролі в сучасній музиці. В ансамблі барабанної музики «Лун тай тоу» («Дракон піднімає голову»), за словами композитора, відображено «життєву свідомість людини» (Тан Цзяньпін, 2007: 3–5). Твір виражає прагнення людей до щастя і благополуччя, підкреслює духовне пожвавлення, екстаз та сподівання людини. Символічно, що цей твір написано для ударних інструментів, які в житті китайського народу завжди відігравали важливу роль.

Повертаючись до симфонічного концерту «Священний вогонь 2008» відмітимо, що прем'єра концерту відбулася 26 лютого 2006 року за участю відомого ударника Лі Біао (Li Biao) і Пекінського симфонічного оркестру. Як і інші опуси, створені Тан Цзяньпіном у цьому жанрі «Sacred Fire» наслідує класичні принципи. Водночас твір пронизаний новаторськими пошуками, що виражається у свободі його музичної структури та виборі сольних інструментів. Звертає на себе увагу жанрове визначення – «Симфонічний концерт», що вказує на особливу роль у творі принципів симфонічного розвитку. У цьому творі композитор використовує потрійний склад оркестру з литаврами і арфою. Група ударних інструментів значно розширена і складається з п'яти підгруп: bongos, дзвіночки та cowbell; conga, том-том і вібрафон; малий барабан, бубон і Xiao Cha (маленькі китайські тарілочки); тарілки і маракаси; великий барабан, трикутник, дзвін, там-там і Jingluo (пекінський гонг) (Тан Цзяньпін, 2007: 7–9). Звертає на себе увагу включення до третьої та п'ятої підгруп маленьких китайських тарілочок і пекінського гонгу, які є приналежністю до Пекінської опери, що має для композитора особливе значення в контексті програми твору.

Солоють у концерті також ударні інструменти. У першій частині це два комплекти bongos, вісім том-томів, великий барабан і Water-Phone, у другій – вібрафон, у третій – маримба. Значне розширення групи ударних, їхнє виокремлення як сольних інструментів можна пояснити особливою увагою до їхніх тембрових та образних можливостей.

Назва концерту, як і дата 2008 у цій назві, пов'язує твір з ХХІХ літніми Олімпійськими іграми, які пройшли в Пекіні, що дає змогу говорити про наявність у ньому програмності. Відомо, що на батьківщині Олімпійських ігор вогонь символізував очищення і відродження, нагадуючи про подвиг Прометея.

Згідно з поглядами китайців п'ять стихій – вогонь, земля, метал, вода, дерево – впливають на всі явища світу, в тому числі, на життя людини.

Якщо розглядати ієрогліф «вогонь» як символ вчення Фен-шуй, то він має величезну силу і містить у собі найбільшу кількість енергії янь, яка характеризується міццю, напористістю, прагненням до переваги й навіть домінування. Тому використання ударних інструментів і назва концерту тісно пов'язані між собою, оскільки звучання ударних також несе в собі неабияку силу і вирізняється потужною енергією на фоні решти тембрів інструментів (Ульянова, 2024: 273).

Ототожнення ударних і шумових інструментів із філософією природи у житті людини відбувається і в творчості Тан Дуна (Tan Dun), він написав «Концерт для води з оркестром» («Water Concerto»). Композитор відомий своєю унікальною здатністю перетворювати звуки природних стихій на музичні інструменти (Ульянова, 2024: 275). Концерт написаний у 1998-му році. У даній композиції вода виступає і в якості ударного інструменту, через плюскіт музиканта по поверхні води долонями, барабанными паличками та іншими допоміжними засобами, і в якості шумового – завдяки використанню різного типу ємностей: сита, колб, металевих мисок тощо (Water Concerto – Tan Dun...).

«Water Concerto» китайського композитора Тан Дуна – це унікальний твір, де вода стає головним інструментом. Соліст грає на поверхні води і водою, що знаходиться у різних ємностях, створюючи звуки від ніжного дзюрчання до потужного шуму хвиль. Ця композиція поєднує філософію Сходу, екомузику та сучасний авангард. Вода тут символізує гармонію, рух і очищення, а кожен виступ – це живий діалог між людиною та природою. «Water Concerto» зачаровує слухачів у всьому світі, нагадуючи: музика живе всюди,

навіть у краплинах води. Його виконанням славиться китайська перкусіоністка Beibei Wang (Water Concerto – Tan Dun...).

Висновки. Дослідження особливостей використання ударних та шумових інструментів у сучасному музичному мистецтві Китаю дозволяє свідчити, що дана група інструментів не лише зберігає свою традиційну функцію, але й активно інтегрується у сучасні композиторські практики. Аналіз творчості Тан Цзяньпіна і Тан Дуна демонструє, що китайські митці використовують національні ударні й шумові інструменти не лише як засіб розширення тембрової палітри, а й як символічний елемент, що відображає культурні та філософські концепції китайської традиції. Поєднання класичних європейських композиційних принципів із національними музичними традиціями сприяє розвитку оригінального стилю, в якому тембри ударних інструментів відіграють ключову роль. Зокрема, симфонічний концерт «Священний вогонь 2008» Тан Цзяньпіна втілює ідею енергії, руху та оновлення, символічно пов'язуючи ударні інструменти з концепцією стихії вогню. Аналогічно, «Water Concerto» Тан Дуна інтерпретує воду як музичний інструмент, втілюючи філософію єднання людини з природою.

Таким чином, сучасні китайські композитори, експериментуючи з новими формами та тембровими поєднаннями, продовжують традицію збереження та популяризації національної музичної спадщини. Використання ударних і шумових інструментів у їх творах передає не лише глибокий зв'язок із традиційною китайською культурою, а й прагнення до пошуку нових музичних виразних засобів, що відповідають викликам сучасного музичного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ульянова В. Особливості музичного мистецтва Китаю. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71. Том 3. С. 273–278.
2. Чженьсюань Ф. Основні тенденції розвитку музичної освіти Китаю у XX ст.: поєднання традицій та інновацій. 2017. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229048262.pdf>
3. Introduction to the Score: Tang Jianping Sacred Fire 2008. Beijing, 2008. Pp. 98–99.
4. Lee Yuan-Yuan, Shen Sinyan. Chinese Musical Instruments (Chinese Music Monograph Series). *Chinese Music Society of North America Press*. 1999.
5. Water Concerto – Tan Dun. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cXUXQSJCEso&list=LL&index=3&ab_channelel=MaltaInternationalArtsFestival
6. 唐建平. 分析与总结(上)——关于我近三年来的音乐创作. 乐府新声-沈阳音乐学院学报. 2007. № 1. 期. 3–23.
7. 唐建平. 提纯音乐境界, 承担更多文化责任——关于《后土》的创作思考. 艺术评论. 2013. № 7. 期. 26–28.

REFERENCES

1. Ulianova, V. (2024). Osoblyvosti muzychnoho mystetstva Kytaiu [Features of the musical art of China]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 71. Tom 3. Pp. 273–278. [in Ukrainian].
2. Chzhenshuan, F. (2017). *Osnovni tendentsii rozvytku muzychnoi osvity Kytaiu u XX st.: poiednannia tradytsii ta innovatsii* [Main trends in the development of music education in China in the 20th century: a combination of traditions and innovations]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229048262.pdf> [in Ukrainian].
3. Introduction to the Score: Tang Jianping Sacred Fire 2008. Beijing, 2008. Pp. 98–99 [In English].
4. Lee Yuan-Yuan, Shen Sinyan. (1999). Chinese Musical Instruments (Chinese Music Monograph Series). *Chinese Music Society of North America Press*. [In English].
5. Water Concerto – Tan Dun. URL: https://www.youtube.com/watch?v=cXUXQSJCEso&list=LL&index=3&ab_channel=MaltaInternationalArtsFestival [In English].
6. 唐建平. (2007). 分析与总结(上)——关于我近三年来的音乐创作 [Analyzing and summarizing (above) – about my musical composition over the past three years]. 乐府新声-沈阳音乐学院学报. № 1. 期. 3–23. [in Chinese].
7. 唐建平. (2013). 提纯音乐境界, 承担更多文化责任——关于《后土》的创作思考 [Pure Music, More Cultural Responsibility – Reflections on the Creation of «Houtou»]. 艺术评论. № 7. 期. 26–28. [in Chinese].